

Doświadczenie

Refleksja

Teoria

Zastosowanie
w praktyce

Prawo autorskie

Marcin Wilkowski

Doświadczenie

Refleksja

Teoria

Zastosowanie
w praktyce

Założenia samouczka

Celem samouczka jest przekazanie podstawowej wiedzy na temat zasad prawa autorskiego, przyd

W rezultacie będziesz potrafił/a:

- rozpoznać podstawowe problemy związane z prawem autorskim w praktyce szkolnej;
- poprawnie korzystać w ramach dozwolonego użytku edukacyjnego z materiałów objętych prawem

Doświadczenie

Refleksja

Teoria

Zastosowanie
w praktyce

I. Prawo autorskie działa także w szkole

W tej części samouczka poznasz podstawowe zasady prawa autorskiego w kontekście praktyki edu

Doświadczenie

Refleksja

Teoria

Zastosowanie
w praktyce

Ćwiczenie 1

Wyobraź sobie, że organizujesz lekcję lub projekt edukacyjny na temat bezpiecznego poruszania się

Wypisz poniżej dostępne w internecie materiały, jakie można by było wykorzystać do przeprowadzenia

Doświadczenie

Refleksja

Teoria

Zastosowanie
w praktyce

Zastanów się

Spójrz na swoją listę. Jakie materiały się na niej znajdują?
Czy są to fotografie lub filmy pokazujące niebezpieczne zachowania?
Jeśli lekcja miałaby być przeznaczona dla mniejszych dzieci, czy byś
Te treści są dziś swobodnie dostępne w internecie i użycie

Fot: Andrew Bowden, Flickr , CC BY-SA

a pieszych, w
rzystać w nie
no podniosto

Doświadczenie

Refleksja

Teoria

Zastosowanie
w praktyce

Zastanów się

Na pewno wiele razy podczas Twojej pracy w szkole czy przy realizacji rozmaitych projektów edukacyjnych

Przydatne lub nawet niezbędne okazywały się zdjęcia lub filmy ilustrujące omawiany temat, rozmowy

Czy korzystając z tych materiałów – kopiując je, rozpowszechniając i przerabiając, zastanawiałaś/zastanawiałeś się

Przecież te treści nie były Twojego autorstwa i nie zostały przez Ciebie udostępnione, często nie w

Doświadczenie

Refleksja

Teoria

Zastosowanie
w praktyce

Jak daleko sięga prawo autorskie?

Przepisy prawa autorskiego odnoszą się do wielu przestrzeni

Do tego system ten jest dość inkluzywny – oznacza to, że w

W określonych przypadkach (i przy odpowiedniej prawnej

edukacji.

wchodzą ni

ek czteroletn

Emran Kassim, Autoportret autorstwa
czteroletniego syna, Flickr , CC BY-SA.

Doświadczenie

Refleksja

Teoria

Zastosowanie
w praktyce

Pojęcie utworu

Prawo autorskie posługuje się pojęciem utworu, którym jest każdy przejaw ludzkiej aktywności o t

To bardzo liberalna definicja, będąca źródłem wielu problemów: kiedy rysunek, zdjęcie, piosenka

Doświadczenie

Refleksja

Teoria

Zastosowanie
w praktyce

Autorskie prawa osobiste i majątkowe

Wynikające z przepisów ustawy prawa nadawane autorowi/autorce dzielimy na dwa rodzaje:

Autorskie prawa osobiste:

- bezpośrednio związane z osobą autora/autorki
- dotyczą relacji twórcy z utworem
- umożliwiają rozpoznanie utworu
- nieograniczone w czasie
- nie można z nich zrezygnować ani nikomu przekazać, zawsze przysługują twórczyni/twórcy

Doświadczenie

Refleksja

Teoria

Zastosowanie
w praktyce

Autorskie prawa osobiste i majątkowe

Autorskie prawa majątkowe:

- pośrednio związane z osobą autorki/autora
- dotyczą dysponowania utworem i zarabiania na jego rozpowszechnianiu lub innej formie wykorzystania
- dają prawo kontroli nad korzystaniem z utworu
- ograniczone w czasie (standardowo trwają przez 70 lat od śmierci autorki/autora lub od daty rozpowszechnienia)
- mogą być przeniesione przez autorkę/ra w ramach umowy o przeniesieniu praw lub w ramach spadku

Doświadczenie

Refleksja

Teoria

Zastosowanie
w praktyce

Autorskie prawa osobiste i majątkowe

Prawa osobiste zawsze przynależą do autorki/autora i nigdy nie wygasają, m.in. gwarantując posz

Drugim rodzajem praw autorskich są prawa majątkowe, będące faktycznie monopolem na kontrol

Podpis pod infografiką: Prawa autorskie: osobiste i majątkowe.

Doświadczenie

Refleksja

Teoria

Zastosowanie
w praktyce

Czas trwania autorskich praw majątkowych i domena publiczna

Autorskie prawa majątkowe nie obowiązują wiecznie. Zazwyczaj

latach od śmierci

Doświadczenie

Refleksja

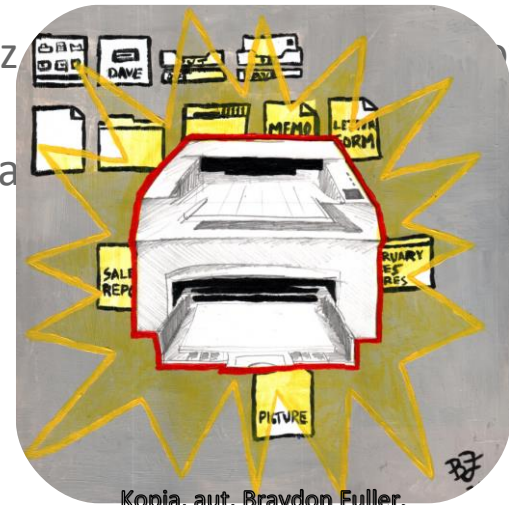
Teoria

Zastosowanie
w praktyce

Korzystanie z utworów objętych autorskim prawem majątkowym

Osoba czy instytucja, która jest uprawniona do korzystania z

Licencjami szczególnie interesującymi dla pracowników i pra

Kopia, aut. Braydon Fuller,
Post Software, Flickr, CC BY-SA.

wych, może

cji są [licencj](#)

Doświadczenie

Refleksja

Teoria

Zastosowanie
w praktyce

Korzystanie z utworów objętych autorskim prawem majątkowym

Taki monopol prawnoautorski jest jednak ograniczony przez przepisy o dozwolonym użytku osobistym

Dozwolony użytek publiczny to udogodnienia, z których korzystamy, często nawet o nich nie wiedząc

Doświadczenie

Refleksja

Teoria

Zastosowanie
w praktyce

Podsumowanie

Podsumujmy. Wiemy już, że:

- otaczają nas utwory, każdy jest twórcą;
- możliwość wykorzystania rozpowszechnionych utworów regulują prawa autorskie: osobiste i majątkowe;
- prawa osobiste chronią związek twórcy z utworem (fakt autorstwa, integralność utworu);
- prawa majątkowe oznaczają, że z zasady z cudzego dzieła korzystać można jedynie za zgodą autora;
- autor/ka może przekazywać swoje uprawnienia majątkowe: przenosić je na kogoś innego (umowa);
- zasięg praw majątkowych ograniczany jest przez zapisy dozwolonego użytku: osobistego i publicznego;
- część z utworów należy już do domeny publicznej i możemy z nich swobodnie korzystać, pod warunkiem...

Doświadczenie

Refleksja

Teoria

Zastosowanie
w praktyce

Prawo autorskie a edukacja

Wróćmy do planowania zajęć z bezpieczeństwa na drodze. W

W liście mat

informacyjnych pokazujące skutki wypadków, materiały udostępniane na stronach policji itp. Opr

Doświadczenie

Refleksja

Teoria

Zastosowanie
w praktyce

Prawo autorskie a edukacja

A może edukacyjny cel naszego działania pozwala nam pod pewnymi warunkami kopiować, rozpo

Doświadczenie

Refleksja

Teoria

Zastosowanie
w praktyce

Prawo autorskie a ochrona wizerunku

Na koniec warto jeszcze zwrócić uwagę na te przepisy prawa autorskiego, które wprowadzają zasady

Zgodnie z zapisami ustawy, rozpowszechnianie wizerunku wymaga zezwolenia osoby na nim przed

Doświadczenie

Refleksja

Teoria

Zastosowanie
w praktyce

Prawo autorskie a ochrona wizerunku

Tu jest jakiś link. Oznacza to m.in., że nauczyciel/ka, edukator/ka czy szkoła nie mają pełnej dowolności w wykorzystywaniu wizerunku.

W takim przypadku zawsze należy uzyskać zgodę od osób, których wizerunki się upowszechnia, lub

Doświadczenie

Refleksja

Teoria

Zastosowanie
w praktyce

W praktyce edukacyjnej korzystamy z utworów objętych prawem autorskim

---

Wykorzystując zdobytą już wiedzę o przepisach prawa autorskiego i domenie publicznej, zaznacz

1. Ten materiał można rozpowszechniać, wykorzystywać i przetwarzać bez zgody osób uprawnionych
2. Do tego materiału trzeba odnieść zapisy dozwolonego użytku edukacyjnego. Możliwość zapisania

Doświadczenie

Refleksja

Teoria

Zastosowanie
w praktyce

W praktyce edukacyjnej korzystamy z utworów objętych prawem autorskim

---

Pamiętaj, że pracując w szkole, organizując pozaszkolne projekty czy podejmując jeszcze inne inicjatywy, pamiętaj o prawach autorskich. Przypomnij sobie, z jakich materiałów ostatnio korzystałaś/korzystałeś podczas działań edukacyjnych.

Doświadczenie

Refleksja

Teoria

Zastosowanie
w praktyce

Korzystaj z otwartych zasobów edukacyjnych

Pamiętaj, że niektóre materiały są wyłączone spod ochrony prawa autorskiego (należą do domeny

- [Repozytorium cyfrowe Biblioteki Narodowej](#) – materiały dostępne w domenie publicznej: książki
- [Federacja Bibliotek Cyfrowych](#) – serwis zestawiający wszystkie materiały udostępniane przez pol
- [europeana.eu](#) - Serwis zestawiający dane, które kierują do zasobów wielu europejskich bibliotek

Doświadczenie

Refleksja

Teoria

Zastosowanie
w praktyce

Wybieraj uważnie zasoby edukacyjne

Skorzystaj z opisanych wyżej linków i spróbuj znaleźć tam zasoby, które mogłyby być wykorzystane

- obecność lub brak czytelnej informacji o statusie prawnoautorskim udostępnianych materiałów (
- rodzaj licencji Creative Commons, który jest wykorzystywany (niektóre licencje blokują np. użycie
- opcje wyszukiwania zaawansowanego, pozwalające przeszukiwać zbiory pod kątem statusu praw
- konieczność atrybucji autora, tzn. informowania o nim w przypadku republikiacji lub innego wyko
- konieczność respektowania zasad ochrony wizerunku.

Przeczytaj samouczek o [otwartych zasobach edukacyjnych](#), aby dowiedzieć się więcej na temat s

Doświadczenie

Refleksja

Teoria

Zastosowanie
w praktyce

II. Dozwolony użytek edukacyjny

W tej części samouczka zdobędziesz podstawową wiedzę na temat dozwolonego użytku edukacyjnego.

Doświadczenie

Refleksja

Teoria

Zastosowanie
w praktyce

Jakie prawo autorskie dla edukacji? Zaprojektujmy najlepsze rozwiązanie

---

Nie zawsze materiały z domeny publicznej lub te dostępne na licencjach Creative Commons wystarczą.

Na szczęście wiemy już, że w prawie autorskim istnieje dozwolony użytek edukacyjny, pozwalający

Doświadczenie

Refleksja

Teoria

Zastosowanie
w praktyce

Jakie prawo autorskie dla edukacji?

Zaprojektujmy najlepsze rozwiązanie

---

1. Jakie utwory powinien obejmować dozwolony użytek edukacyjny?

- te, które mają potencjał edukacyjny;
- te, które nie są w obiegu komercyjnym (nikt na nich nie zarabia);
- te, które zostały wytworzone za publiczne pieniądze;
- te, które nie mają charakteru rozrywkowego;
- te, które są legalnie udostępnione w internecie;
- Wszystkie;
- inne (jakie?)

Doświadczenie

Refleksja

Teoria

Zastosowanie
w praktyce

Jakie prawo autorskie dla edukacji?

Zaprojektujmy najlepsze rozwiązanie

2. Kto powinien być uprawniony do korzystania z zapisów dozwolonego użytku?

- nauczyciele w ramach zajęć lekcyjnych w szkołach publicznych;
  - nauczyciele w ramach zajęć lekcyjnych w szkołach prywatnych;
  - nauczyciele akademicy szkół publicznych w ramach zajęć ze studentami;
  - nauczyciele akademicy szkół prywatnych w ramach zajęć ze studentami;
  - nauczyciele pracujący metodą projektu w ramach zajęć szkolnych (poza lekcją, np. na kółkach zai
  - nauczyciele pracujący metodą projektu poza szkołą;
  - edukatorzy z organizacji pozarządowych w ramach projektów edukacyjnych;
  - wszyscy chętni, prowadzący jakiegokolwiek niekomercyjnie działanie edukacyjne;
  - wszyscy chętni, prowadzący także komercyjnie inicjatywy edukacyjne;
  - biblioteki;
  - organizacje pozarządowe;
  - publiczne instytucje kultury (np. muzea, teatry, domy kultury, świetlice);
  - prywatne instytucje kultury (muzea prywatne, kina);
  - grupy nieformalne prowadzące własne inicjatywy edukacyjne i oświatowe;
  - korepetytorzy;
- inne podmioty (jakie?)

Doświadczenie

Refleksja

Teoria

Zastosowanie
w praktyce

Jakie prawo autorskie dla edukacji? Zaprojektujmy najlepsze rozwiązanie

---

3. Jakie powinny być warunki wykorzystania (w tym kopiowania i rozpowszechniania) utworów

- wykorzystanie wyłącznie do celów niekomercyjnych;
- tworzenie wyłącznie jednej kopii utworu lub ograniczonej ich liczby;
- pisemne zezwolenie od właściciela praw autorskich;
- pisemne zezwolenie od dyrektora szkoły lub jego odpowiednika;
- zapisanie wykorzystania utworów w oficjalnym programie lekcji lub warsztatów;
- wykorzystanie wyłącznie w celach nauczania;
- wykorzystanie wyłącznie w edukacji stacjonarnej (bez e-learningu);
- użycie utworów pozyskanych wyłącznie w sposób autoryzowany (rozpowszechnionych za zgodą w
- wykorzystywanie jedynie fragmentów utworów;
- inne (jakie?).

Doświadczenie

Refleksja

Teoria

Zastosowanie
w praktyce

Równowaga między prawami twórców a potrzebami edukatorów

Spróbuj teraz przeanalizować swoją listę. Czy udało Ci się zaprojektować zasady dozwolonego uży

Pracując w szkole czy prowadząc pozaszkolne projekty edukacyjne chcielibyśmy móc wykorzystać

Doświadczenie

Refleksja

Teoria

Zastosowanie
w praktyce

Przedmiot dozwolonego użytku edukacyjnego

To napięcie pomiędzy uprawnieniami twórców i wydawców

można odczyt

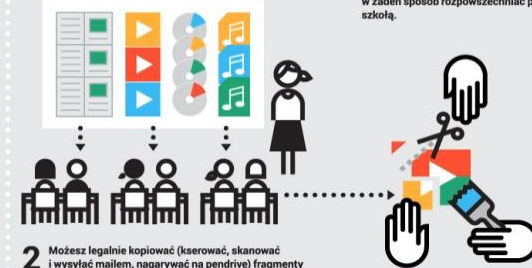
Dozwolony użytek w edukacji

NA CO POZWAŁA
PRAWO AUTORSKIE?

Wszystkie poniższe zasady dotyczą zarówno nauczycieli, uczniów jak i działalności bibliotek szkolnych.

1 Możesz legalnie korzystać z każdego zasobu (filmu na płycie, z YouTube, książki, muzyki), niezależnie od źródła z którego pochodzi, o ile robisz to w ramach lekcji lub zajęć szkolnych. Nie możesz jedynie takich zasobów rozpowszechniać poza grupą Twoich uczniów.

3 W ramach zajęć (lekcji, prac domowych, wydarzeń szkolnych) możesz modyfikować dowolny utwór (wiersz, piosenkę, film) nie pytając o zgodę posiadaczy praw, o ile nie będziesz wykorzystywał utworów w żaden sposób rozpowszechniać poza szkołą.

2 Możesz legalnie kopiować (kserować, skanować i wysłać mailem, nagrywać na pendrive) fragmenty dowolnych utworów (filmów, książek, muzyki) swoim uczniom do celów edukacyjnych.

SZKOŁA

Dozwolony użytek w edukacji, Marcin Grudzień,
infografika dostępna na [stronie](#), CC BY.

Doświadczenie

Refleksja

Teoria

Zastosowanie
w praktyce

Przedmiot dozwolonego użytku edukacyjnego

Bez żadnych ograniczeń i to nie tylko w szkole możemy korzystać z utworów z domeny publicznej

Chociaż nie ma ograniczeń co do zakresu i rodzaju utworów, z jakich możemy korzystać w ramach

Doświadczenie

Refleksja

Teoria

Zastosowanie
w praktyce

Przedmiot dozwolonego użytku edukacyjnego

•Kopiowanie

Zgodnie z art. 27 [Ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych](#) w celach dydaktycznych mo

Doświadczenie

Refleksja

Teoria

Zastosowanie
w praktyce

Przedmiot dozwolonego użytku edukacyjnego

•Rozpowszechnianie

Częstą praktyką wśród nauczycieli jest publikowanie na ogólnodostępnych stronach WWW plików

Doświadczenie

Refleksja

Teoria

Zastosowanie
w praktyce

Przedmiot dozwolonego użytku edukacyjnego

•Odtwarzanie filmów

Przywoływany wyżej art 27. pozwala na wykorzystywanie rozpowszechnionych już utworów w ran

Doświadczenie

Refleksja

Teoria

Zastosowanie
w praktyce

Podmiot dozwolonego użytku edukacyjnego

Przedstawiliśmy podstawowe zasady decydujące o tym, jakie utwory i na jakich zasadach mogą być

Bez wątpienia przez wykorzystywane w zapisach prawa autorskiego pojęcie instytucji oświatowej

Problem pojawia się dopiero wtedy, kiedy zastanawiamy się, czy instytucją oświatową może być b

Doświadczenie

Refleksja

Teoria

Zastosowanie
w praktyce

Dozwolony użytek w praktyce

Największa trudność leży nie w zrozumieniu konkretnych zapisów dozwolonego użytku edukacyjn

Doświadczenie

Refleksja

Teoria

Zastosowanie
w praktyce

Dozwolony użytek w praktyce

Pytanie 1: W ramach projektu grantowego fundacja edukacyjna organizuje warsztaty fotograficzne

Jakie warunki powinny zostać spełnione, aby w ramach warsztatów było możliwe skorzystanie z za

Doświadczenie

Refleksja

Teoria

Zastosowanie
w praktyce

Dozwolony użytek w praktyce

Warunki jakie powinny zostać spełnione, aby w ramach warsztatów było możliwe skorzystanie z za

- Głównym celem statutowym fundacji powinna być działalność edukacyjna;
- utwory objęte autorskim prawem majątkowym powinny być wykorzystywane w ramach warsztat
- należy respektować ustawowe ograniczenie możliwości zwielokrotniania tych utworów wyłącznie

Doświadczenie

Refleksja

Teoria

Zastosowanie
w praktyce

Dozwolony użytek w praktyce

Czy udostępnienie Photoshopa uczestnikom jest legalne i mieści się w ramach dozwolonego użytku?

Doświadczenie

Refleksja

Teoria

Zastosowanie
w praktyce

Dozwolony użytek w praktyce

Nie jest legalne, oprogramowanie nie podlega zapisom o dozwolonym użytku. Zamiast tego możn

Doświadczenie

Refleksja

Teoria

Zastosowanie
w praktyce

Dozwolony użytek w praktyce

Na jakich zasadach powinna zostać opublikowana galeria internetowa z fotografiami wykonanymi

Doświadczenie

Refleksja

Teoria

Zastosowanie
w praktyce

Dozwolony użytek w praktyce

Należy zadbać o to, aby prawa do umieszczonych w prezentacji fotografii zostały odpowiednio oznaczone.

Doświadczenie

Refleksja

Teoria

Zastosowanie
w praktyce

Dozwolony użytek w praktyce

Pytanie 2: W ramach zajęć lekcyjnych z historii nauczycielka wyświetla uczniom fragment filmu Ar

Czy wyświetlenie tego filmu na lekcji jest zgodne z zasadami prawa autorskiego?

Doświadczenie

Refleksja

Teoria

Zastosowanie
w praktyce

Dozwolony użytek w praktyce

Pytanie 2: W ramach zajęć lekcyjnych z historii nauczycielka wyświetla uczniom fragment filmu An

Czy wyświetlenie tego filmu na lekcji jest zgodne z zasadami prawa autorskiego?

Doświadczenie

Refleksja

Teoria

Zastosowanie
w praktyce

Dozwolony użytek w praktyce

Nawet jeśli fragment filmu został umieszczony na YouTube niezgodnie z prawem, nauczyciel/ka m

Doświadczenie

Refleksja

Teoria

Zastosowanie
w praktyce

Dozwolony użytek w praktyce

Czy nauczycielka może umieścić ten fragment na blogu klasowym, dostępnym tylko dla uczniów (Y

Doświadczenie

Refleksja

Teoria

Zastosowanie
w praktyce

Dozwolony użytek w praktyce

Tak, może; odpowiedzialność za ewentualne niezgodne z prawem upublicznienie filmu w internecie

Doświadczenie

Refleksja

Teoria

Zastosowanie
w praktyce

Dozwolony użytek w praktyce

Pytanie 3: Uczniowie działający w redakcji szkolnej gazetki przygotowują artykuły recenzujące ostatnie filmy z festiwalu w Cannes.

Czy uczniowie mogą wydrukować dostępne w internecie fotosy z tych filmów i wykorzystać je do ilustracji swoich artykułów?

Doświadczenie

Refleksja

Teoria

Zastosowanie
w praktyce

Dozwolony użytek w praktyce

Kluczowy będzie cel redagowania gazetki – według zapisów ustawy dozwolony użytek edukacyjny

Doświadczenie

Refleksja

Teoria

Zastosowanie
w praktyce

Dozwolony użytek w praktyce

Pytanie 4: Nauczyciel w prywatnej szkole na każdej lekcji rozdaje uczniom rozdziały z wybranych p

Czy takie kopiowanie mieści się w granicach dozwolonego użytku i jest zgodne z zasadami prawa a

Doświadczenie

Refleksja

Teoria

Zastosowanie
w praktyce

Dozwolony użytek w praktyce

W ramach dozwolonego użytku edukacyjnego można zwielokrotnia utwory objęte autorskim prawem

Doświadczenie

Refleksja

Teoria

Zastosowanie
w praktyce

Dozwolony użytek w praktyce

Czy nauczyciel może te rozdziały udostępniać online na swoim blogu?

Doświadczenie

Refleksja

Teoria

Zastosowanie
w praktyce

Dozwolony użytek w praktyce

Uprawnienia wynikające z dozwolonego użytku edukacyjnego nie dotyczą możliwości rozpowszechniania

Doświadczenie

Refleksja

Teoria

Zastosowanie
w praktyce

Korzystajmy z otwartych zasobów edukacyjnych

Zasady dozwolonego użytku edukacyjnego nie są przejrzyste i – jak to zwykle bywa z przepisami p

Pamiętajmy, że także uczestnicy działań edukacyjnych mogą być twórcami. Rezultaty ich pracy w s

Doświadczenie

Refleksja

Teoria

Zastosowanie
w praktyce

Biogram autora

Marcin Wilkowski – interesuje się recepcją historii i dziedzictwa w kulturze cyfrowej. W ramach Ko